

postkomunisti pa so podprli tržno gospodarstvo in privatizacijo gospodarske strukture. Stranke so se razlikovale tudi po izvajanju svoje politike. PDS je bila programska stranka, ki so jo označevala notranja ideološka razhajanja, madžarske in poljske postkomuniste pa je vodil postideološki pragmatizem. Tako sta se na nekdanjem Vzhodu oblikovali dve postkomunistični usmeritvi. Usmeritev PDS je temeljila na protizahodnih tradicijah vzhodnega komunizma, kritiki zahodnega sistema in neoliberalizma, madžarski in poljski postkomunisti pa so s prevzemom zahodnega modela družbene ureditve – parlamentarizma, tržnega gospodarstva in evroatlantskih povezav – postali »vzorni učenci« demokratske Evrope.

S Holzhauserjevo razčlenitvijo je bilo izčrpano zadnje vsebinsko polje delavnice. V zaključni besedi ga je zaokrožil Kiran Klaus Patel (Maastricht University), ki je med drugim opozoril na pomen pravnega in kulturnozgodovinskega vidika v preučevanju parlamentarizma ter upoštevanja (tudi) pozitivističnega raziskovalnega pristopa, da ne bi prihajalo do teleoloških interpretacij.

O delavnici *Das 'demokratische Europa'? Demokratie- und Parlamentarismusgeschichte Europas seit 1970* (prvi dan jo je na Institut für Zeitgeschichte spremljala še dinamična okrogla miza *Europa – wie hältst Du's mit der Demokratie? Historische Perspektiven auf eine Schlüsselfrage europäischer Integration*, na kateri so sodelovali Dominik Geppert (Potsdam-Universität), Silke Mende in Martin Schulze Wessel (Ludwig-Maximilians-Universität, München), moderiral pa jo je Andreas Wirsching (Institut für Zeitgeschichte)), lahko na koncu zapišemo, da je bila dobrodošel prispevek k poglobljanju védenja o razvoju ES/EU v zadnjih, skoraj petdesetih letih. Delavnica je poudarila njegove ključne zgodovinske mejnike in na podlagi prizadevanja svojih snovalcev in udeležencev osmisliła novo stopnjo v zgodovinenju uresničevanja evropske demokratske povezovalne misli. Pripomnimo pa naj, da vanjo niso zajeli tudi vprašanja jugovzhodne širitve EU.

Jurij Perovšek

Entering the Parliamentary Stage. Women in Parliament and Politics in International Comparison

(Berlin, 6.– 8. marec 2019)

V organizaciji berlinske Komisije za zgodovino parlamentarizma in političnih strank (KGParl) ter soorganizaciji Katedre za zgodovino spola na Zgodovinskem inštitutu Friedrich-Schiller-Universität v Jeni, Inštituta za sodobno zgodovino Češke akademije znanosti (Praga) ter Masarykovega inštituta in arhiva Češke akademije znanosti (Praga) je v nemškem Bundestagu, natančneje v stavbi, posvečeni Marie Elisabeth Lüders, ob stoti obletnici vpeljave ženske volilne pravice v Nemčiji potekal

znanstveni posvet, katerega osrednja tema je bila historična refleksija preteklega stoletja v luči pridobivanja ženske volilne pravice in njihovega vstopa na politični oder. Na konferenci, sestavljeni iz štirih sekcij, je svoje prispevke predstavilo 24 strokovnjakov iz osmih držav.

V sredo, 6. marca, se je ob 20. uri konferenčno dogajanje začelo z dinamičnim, uro in pol trajajočim pogovorom med nekdanjo nemško zvezno ministrico dr. Kristino Schröder ter nekdanjo nemško zvezno ministrico Brigitte Zypries, ki ga je moderiral dr. Wulf Schmiese. Po uvodnih pozdravih prof. dr. Dominika Gepperta, predsednika KGParl, je stekel pogovor med nekdanjima ministricama. Obe sta se osredotočili na trenutno stanje žensk v nemški in evropski politiki ter iz prve roke delili pomembne izkušnje in uvide žensk v visoki politiki. Teme pogovora so variirale vse od zasedenega delovnika in načrtovanja družine do načinov in krajev odločanja v političnem prostoru. Z uvodnim večerom se je sicer zgodovinarska konferenca usidrila v vsakdanje življenje in udeležence opomnila, da preteklost vedno doživljamo v sedanjosti.

Prvi del predstavitev se je začel v četrtek, 7. marca, ob deveti uri zjutraj. Sekcija z naslovom *Nacionalna asinhronost – vpeljava ženske enakopravnosti* je vsebovala šest prispevkov. V prvi polovici so svoje referate predstavili Pasi Ihalainen in Tiina Kinnunen (Finska), Kerstin Wolf (Nemčija) ter Corrine M. McConnaughy (Združene države Amerike). Vsem trem prispevkom je bilo skupno časovno obdobje, ki so ga obravnavali, to je konec 19. stoletja, ko so ženske v posameznih državah med prvimi pridobile volilno pravico. Prvi prispevek, ki se je sicer osredotočal na prostor današnje Finske, je zajel tudi švedski ter norveški prostor ter pokazal plodnost transnacionalnih zgodovinskih raziskav. Prispevek Kerstin Wolff se je osredotočil na Nemčijo med prvo svetovno vojno in boj za žensko enakopravnost v njenem kontekstu, medtem ko je zadnji prispevek udeležence preselil v Združene države Amerike. Corrine M. McConnaughy je jasno predstavila delovanje žensk v času pridobivanja volilne pravice v ZDA, kjer v nasprotju z evropskimi državami ženske v politiko niso vstopile kot masa potencialnih volivk, temveč kot manjšina, ki ima heterogene interese in katerih potencialno politično delovanje bi bilo nepredvidljivo in zato nevarno. V drugi polovici prve sekcije so podij zavzeli Marie Bahenska in Jana Malinska (Češka), Agathe Bernier-Monod (Francija) ter Tobias Kaiser (Nemčija). Tokrat so prispevki osvetlili pridobivanje ženske volilne pravice na Češkoslovaškem leta 1908 in ob nastanku Češkoslovaške republike, žensko volilno pravico in njeno politično ozadje v Franciji ter aktivnost sufražetk in sufražistov v širših mednarodnih odnosih.

Popoldanska sekcija je nosila naslov *Predpogoji in potek parlamentarnih karier žensk*. V prvem delu sta Andreas Linsenmann in Markus Raasch (Nemčija) posvetila pozornost ženskam, ki so se aktivirale v katoliškem političnem taboru, njuno predstavitev pa je zaokrožila Kirsten Heinsohn (Nemčija) z referatom, ki je sumarno obravnaval napredke in padce politične participacije žensk v Nemčiji. Sledili sta predstavitvi Ivana Sablina (Nemčija) in Iwone Dadej (Nemčija/Poljska). Prvi je v svoji prodorni predstavitvi primerjal ruski parlament v letih 1917–1922 in sovjetsko skupščino v letih 1989–1993. Sablin je pokazal, da primerjava dveh različnih in razmeroma kratkih

časovnih obdobjih prinese raziskovalcu nove uvide ter odpira nove perspektive. Prvi dan se je zaključil s premislekom Iwone Dadej o delovanju žensk v poljskem parlamentu v letih 1919–1939.

Petek, 8. marec, je Berlinčanom prinesel dela prost dan, udeležencem konference pa razgibano tretjo sekcijo prispevkov, poimenovano *Politični nastop in vsakodnevno parlamentarno življenje*. Prvi del sekcije so sestavljali trije prispevki. Marie-Luise Recker (Nemčija) se je posvetila političnim poljem, ki jih zasedajo praviloma moški (notranja in zunanja politika, finance ter vojska) ali ženske (šolstvo, zdravstvo, socialna oskrba). Njeno razmišljanje je v svojem prispevku vsebinsko razširil Andreas Schulz (Nemčija). Osredotočil se je na diskurze, ki legitimirajo delovanje žensk v politiki, naj bo to biološka argumentacija žensk kot mater in oskrbovalk, prisotna ob koncu 19. stoletja, ali ideja, prisotna po prvi svetovni vojni, da se ta ne bi zgodila, če bi bile v politiki udeležene ženske in bi s svojo neagresivnostjo uravnale moško agresijo. Tretji prispevek Carle Hoetink in Harma Kaala (Nizozemska) je zajel daljše časovno obdobje, obravnaval je žensko delovanje v nizozemskem parlamentu med letoma 1918 in 2018. V svojem jasno zastavljenem prispevku sta dekonstruirala identitete, ki so jih nosile poslanke v parlamentu. Uvodoma sta izbrala kategorije, ki sta jih uporabila za analizo življenja in dela treh parlamentark. Njuno delo, ki sicer še poteka, konkretno kaže, da žensk v katerem koli izbranem časovnem obdobju ni mogoče obravnavati kot homogene skupine.

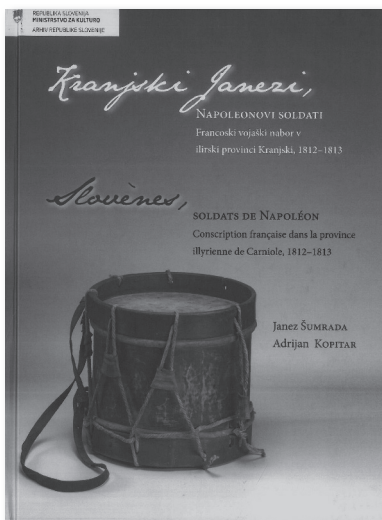
Drugo polovico sklopa je začel Paul Seaward (Velika Britanija), ki je obravnaval asimilacijo žensk v politično delovanje britanskega Westminstera v istem časovnem obdobju kot Kaal in Hoetink, kar je poslušalcem v razmislek ponudilo primerjavo obeh držav znotraj daljšega razdobja. Tematsko in metodološko drugačen referat je nato predstavila Adela Gjurichova (Češka), ki je analizirala sestavo in delovanje žensk v socialističnih parlamentih, posebej češkoslovaškem. Njen prispevek je časovno segel vse do devetdesetih let, za katera je pokazala, da so s tranzicijo ženskam prinesla korenite spremembe v politični participaciji. Sekcijo je zaključila Muriel Favre (Nemčija). Svojo pozornost je posvetila avdioposnetkom govorov treh parlamentark, ki so v februarju 1952 nastopile v nemškem Bundestagu. Pokazala je, kako lahko avdio (vizualni) posnetki, kadar so na voljo, postanejo ključen historični vir za interpretacijo političnega govora.

Zadnji, četrti sklop konference je združil prispevke pod okvirnim naslovom *Javna resonanca in medijski diskurz*. Henning Türk (Nemčija) je kot prvi primerjal vključevanje žensk v parlament kot opazovalk v nemških državah in Veliki Britaniji v 19. stoletju. Za njim je Andreas Biefang (Nemčija) v treh delih analiziral, kako so angleške sufražetke same sebe predstavljale javnosti in pritegovale pozornost medijev z belimi oblekami, kako so se na njihovo aktivnost odzvali nemški časniki ter kako so se nemški javnosti predstavljale politično aktivne ženske v času weimarske republike. Zadnja dva prispevka sta predstavili Cornelia Baddack (Nemčija), ki se je posvetila stereotipom, povezanim z žensko emancipacijo, in antifeminizmu, oboje na primeru osebne in politične biografije Katarine von Kardorff-Oheimb, ter Bettina Tüffers (Nemčija), ki je

konferenco zaključila v osemdesetih letih Nemške demokratične republike z analizo feminizma v stranki Zelenih.

Po vsaki sekciji se je razvila razprava, za katero so organizatorji predvideli dobre pol ure, vendar sta velik interes udeležencev in kopica pripomb ter vprašanj vedno nekoliko podaljšala ta čas. Pogovori so se v manj formalnem vzdušju nadaljevali v odmorih za kavo in kosilo. V četrtek zvečer so organizatorji poskrbeli za voden ogled Bundestaga, ki se je zaključil s slikovitim nočnim razgledom z vrha steklene kupole. Celotna konferenca je pokazala, da je demokracija ideja, ki jo ljudje v različnih časih in prostorih razumejo v drugačnih niansah, predvsem pa, da je demokracija ideja, ki jo ljudje oblikujejo sami, vsakič znova, in da je njen historični razvoj izredno dinamičen in predvsem – še vedno v teku.

Tjaša Konovšek

Janez Šumrada in Adrijan Kopitar, Kranjski Janezi, Napoleonovi soldati. Francoski nabor v ilirski provinci Kranjski, 1812–1813 (Slovènes, soldats de Napoléon, Conscription française dans la province illyrienne de Carniole 1812–1813).

Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2018, 496 strani

»Pol marša od Ligvine nas razpostavijo vse polke, kar se nas je bilo nabralo, na široko planjavo v vrsto«, je Josipu Jurčiču v šestdesetih letih 19. stoletja pripovedoval korporal/desetnik Andrej Pajk, vključen v francoski Ilirski polk leta 1811. »Že smo menili, da je morda sovražnik blizu, kar prijezdi na belem sercu Napoleon sam na ogled. Bil je v prav prosti obleki, v slabejši ko naš polkovnik. Jezdi enkrat ob vsi vrsti in zvesto ogleduje trume. Pride do našega polka, kjer smo bili mi, kranjske matere sinovi. Naš polkovnik je stal pred polkom. Napoleon jezdi k njemu in ga vpraša. 'Quel régiment?'. 'Régiment d'Illyrie, Sire,' odgovori polkovnik. Jaz sem stal tako blizu, da sem ga videl in slišal natanko. Dobro sem bil njega obraz v oči ubral in še zdaj, ko me spomin zavoljo starosti že zelo zapušča, še pomnim ostri pogled, zapovedni glas francoskega cesarja, moža, ki je bil moje in cele Evrope strah.«

Knjiga *Kranjski Janezi, Napoleonovi soldati, Francoski vojaški nabor v ilirski provinci Kranjski 1812–1813* Janeza Šumrade in Adrijana Kopitarja sicer predstavlja gradivo